

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

"Банківські ризики та методи управління ними"

вибіркова

Освітньо-професійна програма:	Фінанси, банківська справа та страхування
Спеціальність:	072 Фінанси, банківська справа та страхування
Галузь знань:	07 «Управління і адміністрування»
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська
Розробники:	Островська Н.С., доцент кафедри фінансів і кредиту, д.е.н., професор
Профайл викладача:	https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektiv-kafedry-finansiv-i-kredytv/ostrovska-nataliya-stepanivna
Контактний тел.:	+380505903737
E-mail:	n.ostrovska@chnu.edu.ua
Консультації:	он-лайн консультації - згідно з графіком очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація навчальної дисципліни. За своєю природою банківська справа передбачає необхідність проведення операцій, пов'язаних з різного роду ризиками. Органи банківського нагляду повинні розуміти характер цих ризиків і стежити за тим, щоб банки адекватно їх оцінювали, вміли ними управляти.

Сьогодні важко передбачити, як зміниться робота банківської сфери після очікуваної інфляції або прийняття законодавчої бази щодо певних обмежень. Ймовірність розвитку таких сценаріїв вимагає від банківської установи вдосконалювати сервісні підтримки управління ризиками. Тому, природно, що проблема ризику є однією з основних у фінансово-господарської діяльності кожного комерційного банку.

Дисципліна «Банківські ризики та методи управління ними» належить до блоку вибірових освітніх компонент, запропонованих здобувачам освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування» першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

2. Мета навчальної дисципліни: поглибити у здобувачів систему знань з питань теоретичних засад сутності банківських ризиків та засобів управління ними, а також формування практичних навичок вимірювання ступеня банківського ризику та вибору способу його зниження, навчити здобувачів правильно застосовувати теоретичні знання, отримані при вивченні дисципліни на практиці, професійно грамотно використовувати в роботі нові форми і методи здійснення якісного аналізу ризику банківської діяльності, його оцінювання та управління із застосуванням відповідних способів його зниження.

Зміст курсу «Банківські ризики та методи управління ними» побудований на основі синтезу наукових надбань світової економічної думки з узагальненнями новітньої банківської практики в Україні, а також процесів, що характеризують мінімізацію банківських ризиків. Отримані знання щодо управління банківськими ризиками, дадуть змогу майбутнім фахівцям ефективно використовувати їх в роботі, що сприятиме інтеграції українського банківського простору до світового економічного простору.

3. Пререквізити. Дисципліна, обов'язкова для вивчення здобувачем вищої освіти до початку роботи над курсом «Банківські ризики та методи управління ними», - це «Банківські операції і технології».

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (освітня програма: «Фінанси, банківська справа та страхування») вивчення дисципліни сприяє поглибленню компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності

- здатність проведення досліджень та аналізу на відповідному рівні;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність приймати обґрунтовані рішення.
- здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері управління банківськими ризиками;
- здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері банківських ризиків;
- здатність розробляти технічні завдання для проектування інформаційних систем у сфері управління та мінімізації банківських ризиків.

Програмні результати навчання:

- відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері управління банківськими ризиками;
- доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях;
- вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності;
- вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері управління банківськими ризиками та їх мінімізації;
- застосовувати управлінські навички у сфері роботи з банківськими ризиками.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
денна	IV	VIII	3	90	2	11	22	-	-	57	-	залік
заочна	IV	VIII	3	90	2	4	6	-	-	80	-	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи банківських ризиків, механізм управління кредитними та інвестиційними ризиками													
Тема 1. Теоретичні засади банківських ризиків Мета: розглянути сутність сучасного економічного мислення щодо банківських ризиків, їх суть, види, фактори, що їх зумовлюють, визначити поняття ідентифікації та особливостей ризиків пов'язаних з клієнтами банків	12	2	4	-	-	6	12	1	-	-	-	-	11
Тема 2. Кредитний ризик банку та методи управління ним Мета: розглянути кредитний ризик його структуру, чинники появи ризику, кількісні оцінки ризику та методи управління ним.	12	1	4	-	-	7	12	-	-	-	-	-	12
Тема 3. Формування та використання окремих видів резервів на покриття втрат за активними операціями банків Мета: дослідити порядок формування та використання окремих видів резервів на покриття витрат за кредитним ризиком та	10	1	2	-	-	7	10	1	2	-	-	-	7

іншими активними операціями.												
Тема 4. Інвестиційний ризик банку та методи управління ним Мета: розглянути суть інвестиційного ризику та факторів, що його зумовлюють, дати характеристику системному та не системному інвестиційному ризику, визначити статистичні та експертні методи інвестиційного ризику.	10	1	2	-	-	7	10	-	-	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	44	5	12	-	-	27	44	2	2	-	-	40
Змістовий модуль 2. Регулювання процентного, валютного, операційного ризиків та ризику незбалансованої ліквідності												
Тема 5. Поняття банківського процентного ризику та засоби його зниження Мета: сформуванати поняття процентного ризику і факторів, що зумовлюють його виникнення, дати характеристику методів і засобів захисту та управління процентним ризиком.	12	1	2	-	-	9	12	-	2	-	-	10
Тема 6. Банківські ризики, пов'язані з незбалансованою ліквідністю Мета: визначити ліквідну позицію банку, дати характеристику методів і засобів захисту ризику незбалансованої ліквідності, управління ліквідною позицією банку та обов'язковими резервами	12	1	2	-	-	9	12	2		-	-	10
Тема 7. Валютний ризик Мета: сформуванати поняття валютного ризику, дати характеристику причин	12	2	4	-	-	6	12	-		-	-	12

його виникнення, розглянути методи мінімізації валютного ризику												
Тема 8. Банківські ризики, пов'язані з операційною діяльністю, їх вимірювання та способи зниження Мета: дати характеристику операційному ризику та факторам, що його зумовлюють, розглянути особливості зменшення операційного ризику та його оптимізації	10	2	2	-	-	6	10	-	-	-	-	8
Разом за змістовим модулем 2	46	6	10	-	-	30	46	2	4	-	-	40
Усього годин	90	11	22	-	-	57	90	4	6	-	-	80

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Безпека банківської діяльності» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до семінарських занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема : Теоретичні засади банківських ризиків Завдання: 1. Охарактеризуйте структуру ризиків залежно від виду банківських операцій. 2. З'ясуйте ризики активних і пасивних операцій. 3. Визначте особливості ризиків, пов'язаних з клієнтурою банку. 4. Подайте у вигляді схеми ризику пов'язані з специфікою роботи з клієнтами. 5. Ідентифікуйте частковий та сукупний ризик. 6. Охарактеризуйте ризик виходу банків з воєнного стану. 7. Визначте методи мінімізації ризиків в період економічної кризи.	6	11
2	Тема: Кредитний ризик банку та методи управління ним Завдання: 1. Проаналізуйте фактори, які спричиняють збитки банку при кредитуванні. 2. Зробіть оцінку збиткових факторів при кредитуванні. 3. Визначте ступінь кредитного ризику та його критерії. 4. Охарактеризуйте критерії кредитного ризику і методи його визначення. 5. З'ясуйте методи зниження кредитного ризику в банку.	7	12

	<p>6.Охарактеризуйте сучасну методику перевірки кредитоспроможності позичальника.</p> <p>7.Схематично відобразіть взаємодії між кредитним ризиком і кредитоспроможністю позичальника банку.</p>		
3	<p>Тема : Формування та використання окремих видів резервів на покриття втрат за активними операціями банків</p> <p>Завдання:</p> <p>1.З'ясуйте порядок формування резервів під дебіторську заборгованість.</p> <p>2. Визначте методику формування резервів під операції з цінними паперами.</p> <p>3. Подайте у вигляді схеми порядок формування резерву під прострочені нараховані доходи.</p> <p>4. Охарактеризуйте використання резерву під сумнівні нараховані доходи за активними операціями.</p> <p>5. З'ясуйте як впливає формування резервів на мінімізацію ризиків в банку.</p> <p>6. Охарактеризуйте організаційно-технічні заходи щодо використання окремих видів резервів в банку.</p> <p>7.Схематично відобразіть співвідношення активних операцій і формування резервів.</p>	7	7
4	<p>Тема : Інвестиційний ризик банку та методи управління ним</p> <p>Завдання:</p> <p>1.З'ясуйте відмінність між галузевим і фінансовим ризиком.</p> <p>2.Визначте завдання управління інвестиційним ризиком.</p> <p>3.Подайте у вигляді схеми взаємозв'язок між інвестиційним ризиком та падінням ринкових цін.</p> <p>4.Охарактеризуйте правові ризики інвестиційного портфеля в банку.</p> <p>5.З'ясуйте вплив оцінки ризиків об'єктів інвестування та банку.</p> <p>6.Порівняйте можливість мінімізації інвестиційного ризику в звичайних та екстремальних умовах.</p> <p>7.Схематично відобразіть порядок дій при оптимізації інвестиційного ризику.</p>	7	10
5	<p>Тема : Поняття банківського процентного ризику та засоби його зниження</p> <p>Завдання:</p> <p>1.З'ясуйте систему виникнення портфельного ризику.</p> <p>Визначте завдання мінімізації портфельного ризику.</p> <p>Подайте у вигляді схеми систему співвідношення процентного ризику і формування процентних ставок.</p> <p>Охарактеризуйте основні концепції «теорії портфеля».</p> <p>З'ясуйте як впливає зміна процентної ставки на роботу банку в цілому.</p> <p>Охарактеризуйте арбітражну позицію процентних ставок.</p> <p>7. Відобразіть співвідношення між процентною ставкою банку та фінансовим ринком</p>	9	10
6	<p>Тема : Банківські ризики, пов'язані з незбалансованою ліквідністю</p> <p>Завдання:</p> <p>1.З'ясуйте суть ліквідності банку та фактори що впливають на неї.</p> <p>2.Визначте мету заходів пов'язаних з незбалансованою ліквідністю.</p>	9	8

	<p>3.Подайте у вигляді схеми прояви ризику незбалансованої ліквідності та її наслідки для банку.</p> <p>4.Охарактеризуйте нормативи ліквідності банку.</p> <p>5.З'ясуйте інструментарій управління ліквідністю банку.</p> <p>6.Дайте характеристику методів оцінювання потреб в ліквідних коштах.</p> <p>7.Схематично відобразіть вплив незбалансованої ліквідності на роботу банку.</p>		
7	<p>Тема : Валютний ризик</p> <p>Завдання:</p> <p>1.З'ясуйте вплив валютної позиції на роботу банку у військовий час.</p> <p>2.Визначте валютну позицію банку.</p> <p>3.Подайте у вигляді схеми організаційні заходи щодо валютного регулювання.</p> <p>4.Охарактеризуйте правове регулювання Нацбанком валютної позиції.</p> <p>5.Охарактеризуйте поняття хеджування валютного ризику.</p> <p>6.Порівняйте порядок формування валютного курсу в звичайних та екстремальних.</p> <p>7.Охарактеризуйте вплив валютного ризику на роботу банку в цілому.</p>	6	12
8	<p>Тема : Банківські ризики, пов'язані з операційною діяльністю, їх вимірювання та способи зниження</p> <p>Завдання:</p> <p>1.З'ясуйте причини та чинники виникнення операційного ризику.</p> <p>2.Визначте способи зниження ризиків пов'язаних з операційною діяльністю.</p> <p>3.Подайте у вигляді схеми можливість виміру операційного ризику.</p> <p>4.Охарактеризуйте методику формування заходів щодо мінімізації операційних ризиків.</p> <p>5.З'ясуйте як можна запровадити мінімізацію операційного ризику на основі зарубіжного досвіду.</p> <p>6.Порівняйте ризики та проблеми стійкості банку.</p> <p>7.Схематично відобразіть ризик та маневреність стратегії комерційного банку.</p>	6	10
Усього годин		57	80

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, диспут, пояснення, розповідь);
- практичні методи (практичні роботи);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- глосарій;

- тестування;
- презентація результатів виконаних завдань;
- аналітичні звіти;
- розв'язування практичних ситуацій;
- підсумковий контроль – залік.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на семінарському занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

З навчальної дисципліни «Банківські ризики та методи управління ними» проводиться семестровий залік. Здобувач отримує завдання, що містить теоретичні питання з дисципліни, тестові завдання.

У 40 балів, що можливо отримати на заліку, входить: теоретичні питання (30 балів), 5 тести «правильно-неправильно» - по 2 бали (сумарно 10 балів).

30 балів ставиться за повне розкриття теоретичних питань. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання.

10 балів здобувач отримає за повне та правильне (відповідно до чинного законодавства) розв'язання тестів.

Після підготовки здобувачами конспекту відповіді та розв'язання тестів, відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Також залік може бути проведений у письмовій формі.

Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичні питання, правильна відповідь на тестові питання. Відповіді повинні розкривати суть матеріалу, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови такого розкриття теоретичного питання білету та тестових завдань, які містять неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови не повного, але правильного розкриття питання білету. У той же час тестові завдання вирішені на належному рівні.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, допускаються окремі неточності, виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «Е» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу та відповідей на тестові завдання.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fх».

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
8	8	8	8	6	6	8	8		

T1, T2, T3, T4 – теми змістового модуля №1.

T5, T6, T7, T8 – теми змістового модуля №2.

7. Рекомендована література - основна

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III, із змінами і доповненнями. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=190854 (дата звернення 22.01.2019).
2. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII, із змінами і доповненнями. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=190854 (дата звернення 22.01.2019).
3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1702-VII із змінами і доповненнями. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> (дата звернення 22.01.2019).
4. Про заставу : Закон України від 02 жовтня 1992 року № 2654-XII, із змінами і доповненнями. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=190854 (дата звернення 22.01.2019).
5. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 року № 2297-VI із змінами і доповненнями. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (дата звернення 16.10.2018).
6. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 року № 15-60 XII із змінами і доповненнями. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення 14.10.2018).
7. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04 липня 2002 року № 40-IV із змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення 14.10.2018).
8. зПро Національний банк України : Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV із змінами та доповненнями. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=190854 (дата звернення 25.01.2019).

9. Про ратифікацію Фінансової угоди (Проект «Основний кредит для малих та середніх підприємств та компаній з середнім рівнем капіталізації») між Україною та Європейським інвестиційним банком : Закон України від 15 липня 2015 року № 601-VIII. *Офіційний вісник України*. 2015. № 63. С. 105-166.
10. Про ратифікацію Фінансової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком (Проект «Надзвичайна кредитна програма для відновлення України») : Закон України від 22 квітня 2015 року № 346-VIII. *Офіційний вісник України*. 2015. №38. С. 12-83.
11. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР із змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 14.10.2018).
12. Про споживче кредитування : Закон України від 15 листопада 2016 року №1734-VIII із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19> (дата звернення 20.12.2018).
13. Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції : Законом України від 02 вересня 2014 року № 1669-VII, із змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-18> (дата звернення 10.09.2018).
14. Про фінансову реструктуризацію: Закон України від 14 червня 2016 року № 1414-VIII із змінами та доповненнями. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=190854 (дата звернення 22.01.2019).
15. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV із змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15> (дата звернення 15.12.2018).
16. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні : затв. Постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01> (дата звернення: 01.02.2019).
17. Інструкція щодо організації роботи банківської системи в надзвичайному режимі : затв. Постановою Правління Національного банку України від 22.07.2014 р. № 435. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0435500-14> (дата звернення: 10.08.2018).
18. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» : Постанова Правління Національного банку України від 15.03.2004 р. № 104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04> (дата звернення: 02.02.2019).
19. Порядок визначення та затвердження рейтингової оцінки банку за рейтинговою системою CAMELSO : Постанова Правління Національного банку України від 01.11.2016 р. № 393-рпш. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123651&cat_id=123321 (дата звернення: 03.02.2019).
20. Про внесення змін до Положення про надання Національним банком України стабілізаційних кредитів банкам України: Постанова Правління Національного банку України від 17.04.2014 р. № 221. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0451-14/sp:max25?sp=:max25&lang=uk> (дата звернення: 04.02.2019).
21. Про затвердження інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368 із змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01> (дата звернення: 10.12.2018).
22. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Правління Національного банку України від 30.06.2016 р. № 351. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16> (дата звернення: 03.01.2019).
23. Про затвердження Положення про відчуження Національним банком України майна, набутого у власність у рахунок погашення боргу за кредитами, наданими банкам України : Постанова Правління Національного банку України від 16.04.2014 р. № 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0543-14> (дата звернення: 20.01.2018).
24. Про затвердження Положення про встановлення порядку проведення операцій з купівлі

- фізичними особами-резидентами готівкової іноземної валюти для погашення кредитів в іноземній валюті : Постанова Правління Національного банку України від 09.04.2015 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0220500-15> (дата звернення: 14.10.2018).
25. Про затвердження Положення про заходи щодо зміни умов користування кредитами рефінансування та операціями репо : Постанова Правління Національного банку України від 09.10.2014 р. № 655. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0655500-14> (дата звернення: 20.10.2018).
 26. Про затвердження Положення про зміну порядку формування та зберігання обов'язкових резервів : Постанова Правління Національного банку України від 18.12.2014 р. № 820. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0820500-14> (дата звернення: 30.01.2018).
 27. Про затвердження Положення про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України: Постанова Правління Національного банку України від 10.05.2016 р. № 311. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0311500-16> (дата звернення: 10.02.2019).
 28. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах : Постанова Правління Національного банку України від 11.06.2018 р. № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18> (дата звернення: 15.02.2019).
 29. [Про затвердження Положення про порядок взаємодії Національного банку України з інноваційними компаніями та проектами](#): Постанова Правління Національного банку України від 23.04.2019 р. № 63. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0063500-19> (дата звернення: 05.05.2019).
 30. Про затвердження Положення про порядок визначення системно важливих банків: Постанова Правління Національного банку України від 25.12.2014 р. № 863. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0863500-14#n24> (дата звернення: 14.10.2018).
 31. Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями : Постанова Правління Національного банку України від 25.01.2012 р. № 23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12> (дата звернення: 01.02.2019).
 32. Про затвердження Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків: Постанова Правління Національного банку України 06.07.2000 р. №279. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0474-00> (дата звернення: 02.02.2019).
 33. Про затвердження Положення про процентну політику Національного банку України : Постанова Правління Національного банку України від 18.08.2004 р. № 389. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1092-04> (дата звернення: 01.02.2019).
 34. Про затвердження порядку резервування коштів за сформованими резервами за кредитними операціями в іноземній валюті з позичальниками, у яких немає документально підтверджених очікуваних надходжень валютної виручки : Постанова Правління Національного банку України від 11.03.2013 р. №82. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=1006221 (дата звернення: 20.02.2019).
 35. Про схвалення методичних рекомендацій щодо організації та функціонування системи ризик-менеджменту в банках України : Постанова Правління Національного банку України від 02.08.2004 р. № 361. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04/stru> (дата звернення: 01.02.2019).
 36. Аврин С. GRM в банках: інвестувати или нет? С. Аврин. *Банковский менеджмент*. 2018. №8. С. 40-44.
 37. Азізова К. М. Визначення ролі контролінгу в процесі управління ресурсним потенціалом банку. *Вісник ХНЕУ*. 2018. № 2. С.45–46.
 38. Акифьева С. А. Разработка комплексного подхода к определению и классификации инвестиционно-банковских услуг. *Деньги и кредит*. 2019. № 4. С. 45-49.
 39. Алексеенко М. Споживчий кредит та забезпечення житлом населення України. *Вісник Національного банку України*. 2019. № 9. С. 26-29.

8. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Верховна Рада України – <http://www.zakon.rada.gov.ua>
2. Державна податкова служба України – <https://tax.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України – <https://www.kmu.gov.ua/>
4. Міністерство фінансів України – <https://www.mof.gov.ua/uk>
5. Державний комітет статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Офіційні сайти міжнародних фінансових організацій:

1. Департамент статистики Організації Об'єднаних Націй – <https://unstats.un.org/home/>
2. Міжнародний інститут статистики (ISI) – <https://www.isi-web.org/>
3. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) – <https://www.oecd.org/>
4. Статистичний офіс Європейської співдружності – <https://ec.europa.eu/eurostat/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. Інститут глобальних стратегій – <http://www.igls.com.ua/>
2. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О.Разумкова – <https://razumkov.org.ua/>

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек в Україні:

1. Електронна бібліотека – <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB>
2. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Національна бібліотека України ім. Я. Мудрого – <https://nlu.org.ua/>